

Лісненко І.Г., Лизунова О.М.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ

Досвід багатьох країн світу показує доцільність залучення іноземних інвестицій. Для України існує ряд перешкод на шляху здійснення цього процесу. До них можна віднести відсутність відповідного інвестиційного клімату в країні; недосконалість ринкового механізму економіки; нестабільність політичної ситуації; низький рівень ділової і професійної кваліфікації підприємців; недостатньо привабливі інвестиційні проекти і разом з тим брак зацікавлених партнерів. Крім того, на інтенсивність інвестицій негативно впливає податкова система; відсутність діючої системи страхування інвестицій; надмірна монополізація економіки та підвищений рівень інфляції. Також відзначається відсутність приватної власності на землю і неконвертованість гривні. [1, с. 25]

Основна причина наявності цих факторів - відсутність чіткої державної політики щодо економічного розвитку взагалі, і залучення інвестицій (як іноземних, так і внутрішніх) зокрема. Так, існуюче в даний час велике розходження в розвитку центральноєвропейських країн і сусідніх країн у Східній Європі залишає все менше можливостей для аутсайдерів при змаганні за залучення іноземних інвестицій. Сьогодні від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, положення і рівень технічної оснащеності основних фондів підприємств народного господарства, можливості структурної перебудови економіки, рішення соціальних і екологічних проблем. Інвестиції є основою для розвитку підприємств, окремих галузей і економіки в цілому. Під час економічної кризи інвестиційна діяльність в Україні значно знизилася. Попит на інвестиції падає значно швидше, ніж виробництво валового продукту. Однією з причин цього є те, що інфляція значно знецінює інвестиційні кошти. [2, с.13-16]

Доводиться констатувати, що в боротьбі за інвестиційні ресурси Україна, як і раніше, не в змозі конкурувати з більшістю країн не лише Європи, а й Азії. Приміром, за кількістю жителів Монголію можна порівняти з Одеською областю. За рівнем же економічної свободи, Україна й Монголія перебувають в однаковій категорії - "переважно невірльні". Проте інвестиційний клімат зазначених країн різниться не менш різко, ніж природний.

На даному етапі інвестиційна ситуація в Україні характеризується двома аспектами. З одного боку, спостерігаються позитивні тенденції: обсяг інвестицій поступово зростає. Однак не можна не згадати того факту, що Україна все ще знаходиться в переліку країн, які мають найнижчу інвестиційну привабливість. Ситуація з міжнародними інвестиціями прямо співвідноситься з внутрішньою економічною ситуацією в Україні. Україна все ще експортує товари з низькою вартістю, і 70% останніх припадає на країни колишнього СРСР. Цей факт свідчить про те, що ще не відбулося внутрішньої трансформації економіки Ук-

раїни. Для цього вкрай необхідні іноземні інвестиції, які привнесуть нові технології і дозволять виробляти товари, конкурентоздатні на світовому ринку.

Однак тут не слід забувати і про проблему так званих чистих інвестицій. Українська економіка щонайменше на 50% характеризується як "тіньова". Причина полягає у слабкості державних інститутів та законодавчої системи. Очевидно, що в таких умовах існує ризик репатріації "брудного" капіталу. Неприятливий інвестиційний клімат в Україні включає в себе адміністративні перешкоди, складну систему ліцензування, високий рівень оподаткування і реструктурні функції податкової адміністрації. З огляду на це у світі є більш привабливі для інвесторів країни, ніж Україна.

Потенційно наша країна, володіючи значним внутрішнім ринком, розгалуженим промисловим і сільськогосподарським потенціалом, багатими та різноманітними природними ресурсами, а також вигідним геополітичним розташуванням, може стати одним із провідних європейських реципієнтів інвестицій. Україною успадкована потужна інфраструктура виводу добутої сировини, металів, хімічних добрив та зернових на світові ринки. Це нафто- і газопроводи, портове господарство, залізниця тощо. Водночас в Україні поки що невисока порівняно з розвиненими країнами частка оплати праці у ВВП.

Попередня оцінка Держкомстатом динаміки ВВП підтверджує той факт, що економіка України з кожним місяцем просувається уперед на шляху подолання кризи. Якщо за підсумками I кварталу 2009 року (до відповідного періоду 2008 року) відмічалось падіння на рівні 20,3 відсотка, то вже у III кварталі воно скоротилося до 15,9 відсотка. Отже, Україна за підсумками III кварталу увійшла до групи країн, що покращили свою динаміку.

Приріст прямих іноземних інвестицій за 9 місяців 2009 року склав 3,9 млрд. \$. В цілому за 9 місяців 2009 року приріст сукупного обсягу іноземного капіталу, з урахуванням його переоцінки, утрат і курсової різниці склав майже 3 млрд. \$, що становить 36,8% рівня відповідного періоду попереднього року. [3]

Основною ознакою, яка зумовила зміни макроекономічних показників економіки України у I кварталі 2010 року були наслідки світової фінансової кризи, на тлі яких з'явилися перші ознаки поживавлення виробничої діяльності та поліпшення економічної ситуації.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в Україну станом на кінець 2009 року в розрахунку на одну особу становить 837,5 \$. Станом на 1 січня 2010 року в економіку України іноземними інвесторами внесено 40 026,8 млрд \$ (рис. 1).

До основних країн-інвесторів входять: Кіпр – 8 593,2 млн. \$; Німеччина – 6 613,0 млн. \$; Нідерланди – 4 002,0 млн. \$; Російська Федерація – 2 674,6 млн. \$; Австрія – 2 604,1 млн. \$; Сполучене Королівство – 2 375,9 млн. \$; Франція – 1 640,1 млн. \$; Сполучені Штати Америки – 1 387,1 млн. \$; Віргінські Острови – 1 371 млн. \$; Швеція – 1 272,3 млн. \$.

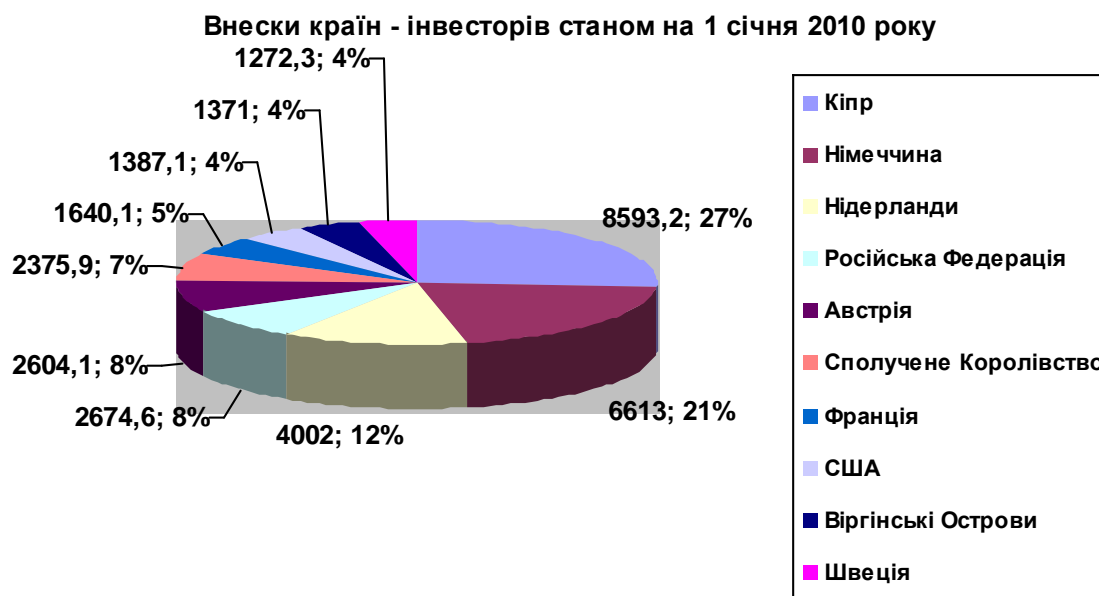

Рис.1. Внески країн – інвесторів станом на 1 січня 2010 року

У національній економіці існує ряд перешкод, які можуть обмежувати, як самі інвестиції, так і ефективний попит на них. На думку експертів Світового банку основними перешкодами для підвищення привабливості в очах як іноземних, так і внутрішніх інвесторів є обтяжливі регуляторні процедури, зокрема: складність адміністрування податків, кількість та складність отримання дозволів, технічне регулювання (сертифікація та стандартизація), перевірки органів державного нагляду.

Проблеми, які на даний час найбільш негативно впливають на інвестиційний клімат в Україні, гальмуючи інвестиції в економіку, та потребують першочергового розв'язання сконцентровані у сфері діяльності:

- судової гілки влади;
- корпоративного управління;
- земельних відносин;
- функціонування аграрного ринку;
- фондового ринку;
- банківської системи;
- сфери технічного регулювання;
- податкової системи, зокрема адміністрування податків, валютного регулювання, звітності і контролю у цій сфері. [4, с.24-27]

З метою підвищення обсягів залучення інвестицій в економіку держави інвестиційна політика Уряду України націлена на мінімізацію інвестиційних ризиків.

На сьогодні в Україні вже створено сприятливе правове поле для здійснення інвестиційної діяльності. Зокрема, ця сфера регулюється Законами України: “Про інвестиційну діяльність”, “Про режим іноземного інвестування”, “Про захист іноземних інвестицій на Україні”, “Про усунення дискримінації в

оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження", тощо, якими передбачено:

- державні гарантії захисту інвестицій, незалежно від форм власності;
- застосування національного режиму валютного регулювання та справляння податків на території України до суб'єктів підприємницької діяльності або інших юридичних осіб, створених за участю іноземних інвестицій, незалежно від форм та часу їх внесення;

- відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду і моральну шкоду, завданих їм внаслідок дій, бездіяльності або не належного виконання державними органами України чи посадовими особами передбачених законодавством обов'язків щодо іноземного інвестора;

- повернення інвестиції іноземному інвестору в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів з цих інвестицій у грошовій чи товарній формі в разі припинення інвестиційної діяльності.

Інвестиційна політика Уряду України налаштована на створення умов, привабливих для інвестиційної діяльності, і потребує публічної підтримки з боку інвесторів, а необхідність прискорення очікуваних змін у сфері регуляторного законодавства вимагає, щоб інвестори займали активну позицію, пропонуючи Кабінету Міністрів професійно підготовлені у співпраці з центральними органами виконавчої влади проекти актів законодавства, що містять чіткі і виважені механізми розв'язання конкретних проблем в інвестиційній сфері.

Література

1. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О.В. Гаврилюк // Фінанси України. – 2008. – № 2 (147). – С.68-81.
2. Малютін О.К. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні / О.К. Малютін // Фінанси України. – 2009. – № 11 (156). – С. 65-74.
3. Журнал «News.ua» № 9
4. Яценко А. Передумови та особливості формування інвестиційного клімату в Україні / А. Яценко // Економіка, фінанси, право. – 2007. –К.: – С. 15-17.

Ментель О.Ю.

ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛЕЙ РОЗПОДІЛУ ВЗАЄМОЗАМІННИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЮ

Домінування попиту на інвестиції над пропозиціями їх залучення спричиняє підвищення ефективності від інвестиційних процесів та розробку нових форм та методів їх залучення. Зважаючи на високий рівень ризику переважної кількості інвестиційних вкладень в Україні, формування інвестиційного портфеля, управління ним із застосуванням методів ефективної диверсифікації ризиків, набуває особливої актуальності. Разом з тим, великий ступень невизна-